

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет транспорту, менеджменту і логістики
Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств

**Методичні рекомендації для підготовки студента
до практичних (лабораторних) занять**

з дисципліни «Міжнародна інвестиційна діяльність»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма: Менеджмент організацій і адміністрування
(за видами економічної діяльності)
Освітньо-професійна програма: «Менеджмент зовнішньоекономічної
діяльності»

(шифр та повна назва напрямку (спеціальності))

Укладач(і): к.е.н., доцент Гращенко І.С.

(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. викладача)

ВСТУП

Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь що формують профіль фахівця в області менеджменту.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх менеджерів сучасного економічного мислення та розуміння закономірностей міжнародної інвестиційної діяльності, дослідження перспектив розвитку міжнародної інвестиційної діяльності в Україні та у глобальному масштабі, а також формування знань і набуття аналітичних та практичних навичок у сфері інвестування.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є:

- розуміння сутності міжнародних інвестицій, їх місця та ролі у сучасному міжнародному бізнесі;
- вивчення суб'єктів, об'єктів, видів та форм міжнародної інвестиційної діяльності;
- усвідомлення сутності міжнародного інвестиційного ринку, умов і факторів розвитку його структури;
- вивчення методів регулювання міжнародної інвестиційної діяльності на національному, міжнародному та наднаціональному рівнях;
- отримання досвіду застосування механізмів управління міжнародною інвестиційною діяльністю;
- вивчення практики міжнародної інвестиційної діяльності в Україні, стратегій та заходів для підвищення її ефективності;
- розуміння особливостей міжнародної інвестиційної діяльності підприємств авіаційного комплексу.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- сутність міжнародної інвестиційної діяльності, її місце та роль у міжнародному бізнесі;
- види і форми, суб'єкти та об'єкти міжнародної інвестиційної діяльності;
- регулювання міжнародної інвестиційної діяльності;
- умови і фактори функціонування міжнародного інвестиційного ринку;
- сутність та методи управління міжнародною інвестиційною діяльністю;
- методи оцінки ефективності міжнародних інвестицій;
- практику міжнародної інвестиційної діяльності в Україні;
- основні напрямки міжнародної інвестиційної діяльності підприємств авіаційного комплексу.

Вміти:

- визначати основні напрямки розвитку міжнародної інвестиційної діяльності;
- аналізувати фактори, що впливають на міжнародну інвестиційну діяльність;
- досліджувати методи регулювання міжнародної інвестиційної діяльності у певній країні, регіоні;
- аналізувати структуру та фактори розвитку міжнародного інвестиційного ринку;
- визначати стратегічні пріоритети міжнародної інвестиційної діяльності підприємств;
- застосовувати сучасні методи та інструменти управління міжнародною інвестиційною діяльністю підприємств.

Під час вивчення курсу «Міжнародна інвестиційна діяльність» передбачається розгляд етичних дилем, конкретних ситуацій і проведення їх аналізу; застосування рольових ігор та тестів, тощо.

МОДУЛЬ №1 "Міжнародна інвестиційна діяльність"

Практичне заняття 1.1

Сутність та особливості міжнародної інвестиційної діяльності.

Економічна сутність міжнародної інвестиційної діяльності. Суб'єкти та об'єкти міжнародної інвестиційної діяльності. Поняття та особливості інвестиційного процесу. Класифікація міжнародних інвестицій. Джерела та структура міжнародних інвестиційних ресурсів. Фактори, що впливають на міжнародну інвестиційну діяльність. Міжнародна інвестиційна інфраструктура. Теорії міжнародного інвестування.

Мета заняття: закріпити та перевірити знання про сутність та характеристику міжнародної інвестиційної діяльності, проаналізувати економічну сутність міжнародної інвестиційної діяльності. Зрозуміти поняття суб'єкту та об'єкту міжнародної інвестиційної діяльності, поняття та особливості інвестиційного процесу.

Теоретична частина: В широкому розумінні інвестиції являють собою вкладення ресурсів з метою отримання в майбутньому економічного ефекту або іншого запланованого результату (соціального, політичного, екологічного та ін.).

Інвестиції це ключова економічна категорія. Вони відіграють вирішальну роль у розвитку економіки.

На макроекономічному рівні інвестиції закладають основи зростання продуктивності праці та більш високого рівня життя населення і мають забезпечити:

- розширене відтворення суспільного виробництва на інноваційній основі;
- реформування галузевої структури економіки;
- підвищення якості продукції;
- покращення структури зовнішньоторговельних операцій;
- обороноздатність країни;
- вирішення соціальних, екологічних, інших проблем життєдіяльності суспільства.

На мікроекономічному рівні інвестиції необхідні в першу чергу для забезпечення функціонування підприємства в майбутньому.

Вони повинні забезпечити:

- зростання ринкової вартості підприємства;
- розширення виробництва;
- запобігання морального та фізичного зносу основних фондів та підвищення технічного рівня виробництва;
- підвищення якості продукції підприємства;
- здійснення заходів з охорони навколишнього середовища;
- досягнення інших цілей підприємства.

В економічній літературі інвестиції розглядаються як акт відмови від сьогоденного споживання матеріальних та інших благ з метою більш повного задоволення потреб у майбутньому шляхом вкладення ресурсів в об'єкти підприємницької діяльності.

Поняття „інвестиції” закріплено в Україні й на законодавчому рівні. Відповідно до Закону України „Про інвестиційну діяльність” інвестиції визначаються як „всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.

У Законі також визначено, що такими цінностями можуть бути:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери;
- рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);
- права інтелектуальної власності;

- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих;

- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права та ін.

Це визначення відповідає міжнародному підходу до уявлень про інвестиційну діяльність як процесу вкладення ресурсів (благ, майнових і інтелектуальних цінностей) з метою одержання прибутку в майбутньому. Воно носить синтетичний характер оскільки в ньому розкривається взаємозв'язок, процесу перетворення інвестиційних ресурсів у вкладення, витрати та надана широка класифікація інвестицій.

Таким чином, інвестиції:

з одного боку, – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в результаті яких створюється прибуток чи досягається соціальний ефект;

з іншого боку – це поняття, що інтегрує в собі різні економічні процеси, які впливають на виробництво, розподіл, обмін та споживання національного продукту.

Інвестиції є функціональною основою суспільного відтворення й здійснюються в об'єкти підприємницької діяльності в різних формах.

У спеціальній літературі інвестиції класифікують за певними ознаками, що дає можливість краще усвідомити їх сутність.

Міжнародні інвестиції — це інвестиції суб'єктів господарювання (резидентів) певної країни в об'єкти інвестування на ринках інших країн з метою отримання більш високої прибутковості вкладеного капіталу у порівнянні з національним інвестиційним ринком.

Міжнародні інвестиції (ринок міжнародних інвестиційних активів) розподіляються на два головних сегменти:

- 1) міжнародний ринок реальних інвестицій;
- 2) міжнародний ринок фінансових інвестицій.

Реальними інвестиціями (real investments), як правило, є інвестиції у будь-який тип матеріальних активів (земля, устаткування, підприємства тощо).

Фінансовими інвестиціями (financial investments) називаються інвестиції у цінні папери.

Розрізняють дві основні форми міжнародних інвестицій:

- прями міжнародні інвестиції;
- портфельні міжнародні інвестиції.

Прямі міжнародні (іноземні) інвестиції – це інвестиції в іноземні підприємства, які забезпечують контроль над ними (іноземними підприємствами) і відповідний дохід. За міжнародними нормами частка іноземної участі в акціонерному капіталі фірми, що дає право такого контролю – 25%, за американськими – 10%, австралійськими і канадськими – 50%.

Міжнародні портфельні інвестиції — це вкладення капіталу в іноземні цінні папери, що не дають інвесторові права реального контролю над об'єктом інвестування.

Такі вкладення можуть здійснюватися або в акції, що засвідчують майнові права їхнього власника, або в боргові цінні папери (облігації, боргові розписки і т. ін.). Кількісним критерієм визначення портфельних інвестицій зазвичай є володіння менш ніж 10% акціонерного капіталу. Мотивом міжнародних портфельних інвестицій є не участь в управлінні підприємством, а лише отримання доходу.

Міжнародні портфельні інвестиції більш ліквідні, рухливі та чутливі до ситуації на фінансових ринках порівняно з прямими іноземними інвестиціями. Портфельному інвесторові все одно, в яку галузь чи компанію вкладати кошти. Критеріями інвестування є лише рівень доходів та прийнятність ризику. У разі погіршення ситуації на ринках та

зростання ризику портфельний інвестор може вилучити свої інвестиції набагато швидше, ніж прямий інвестор.

Міжнародна інвестиційна діяльність – це діяльність суб'єктів господарювання, пов'язана з планування і здійснення міжнародних інвестицій, а також з забезпеченням контролю за їх ефективністю.

Міжнародні інвестиції здійснюють:

- Корпорації (фірми);
- фінансові посередники: спеціалізовані інвестиційні та пенсійні фонди, страхові компанії, банки;
- приватні інвестори.

Завдання:

- З'ясувати значення основних понять міжнародної інвестиційної діяльності;
- Закріпити знання про сферу міжнародної інвестиційної діяльності;
- Вивчити основні етапи розвитку міжнародної інвестиційної діяльності;

Література:

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» №93/96 ВР від 19.03.96 р. зі змінами й доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560-ХІІ від 18.09.91 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Федоренко В.Г. Іноземне інвестування економіки України: [навч. Міжнародні інвестиції: навч.-метод. посіб. / В. М. Бредіхін, А. О. Близнюк, К. П. Покатаєва, К. О. Попкова. – Х.: ХНАДУ, 2008. – 266 с.
4. Пухальський В. В. Міжнародний інвестиційний менеджмент: конспект лекцій. – Хмельницький: ТОВ «Тріада-М», 2007. – 123 с.
5. Кучер В. А. Оптимальное управление инвестиционными проектами на основе планирования жизненных циклов / В. А. Кучер. – Донецк: Вебер, 2009. – 300 с.
6. Міжнародна інвестиційна діяльність: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. / [Л.В. Руденко та ін.]; За заг. ред. Л.В. Руденко. – К. : КНЕУ, 2008. – 167 с.
7. Міжнародна інвестиційна діяльність: підручник / Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий та ін.; За ред. Д. Г. Лук'яненка. – К. : КНЕУ, 2003. – 387 с.
8. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій: підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / [Голов. ред. С. Головка] – К. : Либідь, 2005. – 714 с.
9. Сазонець І. Л. Інвестиційна діяльність корпорацій : навч. посіб. / І. Л. Сазонець, О. Д. Сучкова. – К. : МАУП, 2007. – 192 с.

Контрольні запитання та завдання:

1. Економічна сутність інвестицій.
2. Класифікація інвестицій.
3. Поняття інвестиційної діяльності.
4. Інвестиційний процес.
5. Суб'єкти і об'єкти інвестиційної діяльності.
6. Міжнародні інвестиції.
7. Міжнародна інвестиційна діяльність.
8. Що являє собою Міжнародна інвестиційна діяльність?
9. Назвіть основні риси міжнародної інвестиційної діяльності.
10. Сформулюйте основні завдання міжнародної інвестиційної діяльності.
11. Назвіть основні періоди розвитку міжнародної інвестиційної діяльності.
12. Визначте основні цілі міжнародної інвестиційної діяльності.

Практичне заняття 1.2

Регулювання міжнародної інвестиційної діяльності.

Специфіка, рівні та методи регулювання міжнародної інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів. Засади правого регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні. Регулювання міжнародних операцій з цінними паперами. Правові режими злиття та поглинання підприємств при залученні міжнародних інвестицій. Роль інтеграційних об'єднань у регулюванні міжнародної інвестиційної діяльності.

Мета заняття: закріпити та перевірити знання основних понять і сфери регулювання міжнародної інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів, зрозуміти сутність специфіку, рівні та методи регулювання міжнародної інвестиційної діяльності, охарактеризувати правові режими злиття та поглинання підприємств при залученні міжнародних інвестицій.

Теоретична частина: Державне регулювання інвестиційної діяльності — потужний стимулятор розвитку ринкових відносин у країні та її інтеграції у світову економіку. Заходи щодо активізації інвестиційної діяльності застосовуються або в межах загальної економічної політики держави, або спрямовані на впровадження якоїсь конкретної інвестиційної програми чи проекту. Світовий досвід нагромадив чимало ефективних і вже перевірених практикою методів активізації інвестиційної діяльності. Головні з них: пільгова податкова політика, фінансова підтримка, інфраструктурне забезпечення інвестиційної діяльності та стимулювання конкретних інвестиційних проектів.

Важко зробити однозначні висновки відносно того, чи можна, збільшивши інвестиції, досягти стійкого зростання. Та одне незаперечне: важливий не просто рівень інвестицій, а їхні якість та ефективність розміщення. Це забезпечується створенням сприятливого економіко-правового середовища для інвестування.

Правові методи реалізуються через систему цивільного та процесуального права.

Адміністративні методи юридично визначають господарську суб'єктність, регламентують питання власності, процедури вирішення суперечок у судовому порядку тощо.

Економічні методи реалізуються через систему дотацій, кредитів, здійснення фіксальної політики.

Соціально-психологічні методи орієнтовані на формування і розвиток тієї чи іншої ідеології, виховання відповідного типу менталітету громадян і суспільства в цілому за допомогою організаційно оформлених інститутів.

Між методами регулювання міжнародної інвестиційної діяльності є очевидний взаємозв'язок. Усі вони так чи інакше оформлені у конкретних нормативно-правових документах. Їх ефективність залежить від тривалості існування відповідної нормативно-правової бази, від досконалості правових методів регулювання.

Аналіз різних систем регулювання міжнародної інвестиційної діяльності на національному рівні показує, що формуються вони двома шляхами:

- через прийняття єдиного акта, який регулює допуск іноземного капіталу в економіку країн;
- через розробку тих чи інших правових актів, що регулюють різні аспекти іноземної інвестиційної та підприємницької діяльності.

Вибір того чи іншого із зазначених шляхів залежить від ролі конкретної країни на світовому ринку капіталів. Для країн, які активно експортують капітал, характерним є ліберальне ставлення до регулювання іноземних капіталовкладень. Країнам, які переважно імпортують капітал, притаманне прагнення прийняти єдиний законодавчий акт щодо міжнародної підприємницької діяльності.

Проте в цілому (і в першому, і в другому випадках) однаковим є перелік питань (об'єктів) регулювання: визначення іноземного інвестора; видів та форм іноземних

інвестицій; участі у власності; репатріації прибутку іноземного інвестора; вимог до результатів діяльності іноземного інвестора; системи інвестиційних пільг та обмежень; гарантій щодо прав іноземного інвестора.

Залежно від конкретної стратегічної мотивації приймаючої країни у світовій практиці реалізуються різні варіанти регулювання кожного із цих питань.

До іноземних інвесторів, як правило, належать іноземні фізичні та юридичні особи; особи, які проживають за кордоном; іноземні держави та міжнародні організації.

Видами іноземних інвестицій є цінності, що вкладаються безпосередньо іноземними інвесторами в об'єкти підприємницької діяльності з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення інших цілей. В цілому ці види інвестицій визначаються однозначно, але можливі й варіації щодо деяких з них, зокрема щодо інтелектуальних інвестицій, векселів, цінних паперів, торгових марок тощо. Зауважимо, що різні країни, які зацікавлені в іноземних інвестиціях, формують різні переліки видів інвестицій.

Іноземний інвестор, як правило, кваліфікується за обсягом вкладеного капіталу. Так, у світогосподарській практиці пересічною інвестицією є — 50-100 тис. дол. США, а кваліфікаційною часткою власності в об'єктах інвестування — частка у 20%.

Ключовим моментом здійснення іноземних інвестицій є питання участі у власності. У світовій практиці є такі основні варіанти вирішення цього питання: збереження державного контролю над стратегічними галузями національної економіки; збереження деяких галузей або видів виробництва під егідою державної власності; часткове зняття обмежень привілейованим інвесторам; 100%-ва власність іноземного інвестора.

Регулювання репатріації прибутку іноземного інвестора включає: вимогу обов'язкового створення резервного фонду, який зберігається у банках приймаючої країни; фіксацію розміру капіталу, який вивозиться (залежно від розміру інвестицій) та прибутку, що отримується (і регулюється як загальними правилами валютного регулювання та угодами про валютне співробітництво, так і спеціальними правилами). Крім того, можливий режим вільного руху капіталу.

Вимоги до результатів діяльності іноземного інвестора визначаються цілями приймаючої країни і диференціюються за певними показниками (частка національного учасника, рівень передачі технології, масштаби діяльності, спрямованість ринку, можливість підготовки кадрів та нових робочих місць тощо).

Система інвестиційних пільг та обмежень включає: факторні пільги (субсидії підприємствам, гарантовані та пільгові позики, звільнення від податків, часткове повернення податків, прискорення амортизації); товарні пільги (тарифні і нетарифні імпорتنі бар'єри); спеціальні заходи обмеження та контролю за діяльністю іноземного інвестора.

Система гарантій дотримання прав іноземного інвестора традиційно складається із: гарантій включення прав іноземного інвестора до національної системи права; гарантій дотримання інвестиційних пільг і усталеності законодавства протягом інвестиційного циклу; гарантій від заходів конфіскаційного характеру.

Аналіз зарубіжного досвіду дозволяє зробити висновок про те, що промислово розвинуті країни віддають перевагу фінансовим стимулам перед фіскальними, оскільки перші більш ефективні, вони забезпечують адресний характер впливу і концентрують зусилля на досягненні конкретних національних та національно орієнтованих результатів. Країни, що розвиваються, та країни з перехідними економіками використовують переважно податкові стимули та адміністративні заходи (це обумовлено нестачею фінансових ресурсів у цих країнах).

Зауважимо, що у розвинутих країнах з метою заохочення приватних інвесторів робити інвестиції у країни, що розвиваються, та у країни з перехідними економіками створюються спеціальні інститути підтримки та стимулювання інвестування за рубіж. Так і інститути функціонують аналогічно інвестиційним банкам чи установам стратегічного розвитку і користуються довірою інвесторів країни базування завдяки своїм суворим

фінансовим стандартам і високому ступеню надійності. Приймаючі країни теж зацікавлені у діяльності цих інститутів у себе через вигідні умови їхнього інвестування. Зокрема, вони не висувають особливих вимог до приймаючої країни щодо гарантій чи забезпечення позик, і разом з тим надають партнерам з приймаючої країни право придбати для себе додаткову частку у капітал спільного підприємства, коли це підприємство стане прибутковим тощо.

Так, у США створена Корпорація для страхування від політичних ризиків приватних інвестицій за рубіж (у більш ніж 10 країн, що розвиваються), для сприяння розміщенню таких інвестицій та для цільового фінансування проектів. Аналогічні інститути діють у Німеччині, зокрема для підтримки розвитку економічної інфраструктури у країнах, що розвиваються, шляхом створення там спільних підприємств і часткового фінансування проектів, надання позик дрібним і середнім підприємствам, фінансування експертних оцінок конкретних проектів СП тощо.

У сучасній світогосподарській практиці важливе місце в активізації та регулюванні міжнародної інвестиційної діяльності займають двосторонні і багатосторонні інвестиційні угоди. Їх метою є одержання країною базування правового захисту своїх інвестицій в приймаючій країні від можливих некомерційних ризиків, а також підтримка стабільності і надійності відносин між країнами.

Кількість інвестиційних угод зростає прискореними темпами. В 1960 р. їх було підписано 83, наприкінці 1970-х — 176, у 1989 р. — 377, а на 01.01.1997 р. — 1330 за участю 162 країн. Більша частина (90%) — це угоди між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються, хоча все більше їх укладається між країнами, що розвиваються.

У міжнародних дво- і багатосторонніх угодах, як правило, регулюються такі питання інвестування:

- визначення інвестицій та інвесторів;
- умови ввозу прямих іноземних інвестицій;
- заохочення інвестицій;
- загальні норми режиму;
- переведення платежів;
- вимоги до результатів господарської діяльності;
- позбавлення інвестора прав власності;
- вирішення суперечок;
- норми поведінки корпорацій.

Завдання:

1. Дискусія на тему: «Теорії міжнародного інвестування».
2. Дискусія на тему «Сучасні тенденції міжнародної інвестиційної діяльності».
3. Валютні чинники мотивації міжнародної інвестиційної діяльності
4. Інформаційне забезпечення міжнародної інвестиційної діяльності

Література:

1. Адамчик В.В. Міжнародна інвестиційна та інноваційна діяльність: теоретичні та прикладні аспекти: навч. посіб. / В.В. Адамчик ; Нац. ун-т "Львів.політехніка". - Тернопіль ; Львів : Крок, 2014. – 238 с.
2. Єгорова І.Г. Міжнародна інвестиційна діяльність: навч. посіб. /І.Г. Єгорова, Г.І. Матукова, Я.О. Ізмайлов, А.В. Куценко, С.І. Мацюра. –Кривий ріг: Видавничий дім, 2010. – 291 с.
3. Zadoia A. International Investment Activity: textbook / A. Zadoia. –Dnipropetrovsk: Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk, 2015. – 112 p.

4. Лук'яненко Д.Г. Міжнародна інвестиційна діяльність: [підручник] /Д.Г. Лук'яненко, Б.В. Губський, О.М. Мозговий та ін.; за ред.Д.Г. Лук'яненка. – К.: КНЕУ, 2003. – 387 с.
5. Міжнародна інвестиційна діяльність: навч.-метод. посіб. для самоствивчення дисципліни / Л.В. Руденко [та ін.]; заг. ред. Л.В. Руденко; Державний вищий навчальний заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2008. – 168 с.
6. Швед В.В. Міжнародна інвестиційна діяльність: навч. посіб. /В.В. Швед, О.А. Закладний. – Вінниця, 2017. – 224 с.

Контрольні запитання та завдання:

1. Методи регулювання міжнародної інвестиційної діяльності на національному рівні.
2. Форми регулювання міжнародної інвестиційної діяльності на національному рівні.
3. Інституційно-правові засади регулювання міжнародної інвестиційної діяльності на міжнародному рівні.
4. Двохсторонні інвестиційні угоди.
5. Міжнародні фінансово-кредитні організації.
6. Регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.
7. Особливості регулювання міжнародних ринків цінних паперів.

Практичне заняття 1.3

Міжнародний інвестиційний ринок.

Поняття та структура міжнародного інвестиційного ринку. Етапи розвитку міжнародного інвестиційного ринку. Суб'єкти та об'єкти міжнародного інвестиційного ринку. Попит і пропозиція на міжнародному інвестиційному ринку. Структура міжнародних ринків капіталів, грошових та інвестиційних ресурсів. Специфіка функціонування ринку цінних паперів. Міжнародний ринок похідних фінансових інструментів.

Мета заняття: закріпити та перевірити знання про основних суб'єктів та об'єкти міжнародного інвестиційного ринку, проаналізувати етапи розвитку міжнародного інвестиційного ринку. Проаналізувати специфіку функціонування ринку цінних паперів та похідних фінансових інструментів.

Теоретична частина: Міжнародний інвестиційний ринок – це регулятор економічних відносин, що виникають між продавцями і покупцями інвестиційних ресурсів, які є резидентами різних країн.

Він відрізняється від інших ринків специфічним характером свого товару, яким виступають міжнародні інвестиції. Міжнародні інвестиції визначаються як міжнародні потоки капіталів, що здійснюються у формі прямих та портфельних інвестицій. Відповідно, міжнародний інвестиційний ринок поділяється на ринок об'єктів реального інвестування та фінансовий ринок (рис. 3.5).

На ринку об'єктів реального інвестування реалізуються реальні інвестиції, тобто ті економічні ресурси, які спрямовуються на збільшення реального капіталу суспільства, на розширення або модернізацію виробництва. У світовій практиці обсяг таких інвестицій розглядається як один із найважливіших показників розвитку національної економіки. Розрізняють *чисті реальні інвестиції*, спрямовані на збільшення основного капіталу, та *валові реальні інвестиції*, які включають чисті реальні інвестиції та величину витрат, які забезпечують просте відтворення.

Ринок капіталу виступає у вигляді чотирьох сегментів: ринки довгострокових цінних паперів з фіксованим доходом, ринки акцій та ринки таких похідних цінних паперів, як опціони та ф'ючерси.

Ринок цінних паперів поділяється на первинний ринок, на якому купуються та продаються нові випуски цінних паперів, та вторинний ринок, на якому розміщуються цінні папери, що вже існують.

Розміщення цінних паперів на первинному ринку можуть здійснювати компанії, які збираються стати відкритим акціонерним товариством і вперше пропонують свої акції широкому колу інвесторів, або компанії, які здійснюють повторний випуск. Досить часто первинний випуск здійснюється із залученням андеррайтерів – інвестиційних банків, які гарантують розміщення цінних паперів. Як правило, збутом цінних паперів займаються декілька інвестиційних банків, які під управлінням головного банку формують емісійний синдикат. При цьому фірма-емітент продає андеррайтерам цінні папери і передає ризик, пов'язаний з їхнім збутом широкому колу інвесторів.

Після первинного розміщення цінні папери можуть вільно купуватися та продаватися на вторинному ринку, який складається з сукупності фондових бірж, позабіржового ринку цінних паперів та прямих угод між покупцями та продавцями.

Розвиток фінансового ринку викликав потребу в розширенні кількості фінансових інструментів, що призвело до посилення процесу *сек'юритизації*, тобто випереджального зростання операцій з цінними паперами, порівняно з операціями з традиційними грошовими інструментами.

Фінансовий ринок може бути представлений у складі чотирьох секторів, до яких відносяться домогосподарства, комерційні фірми, державний сектор та фінансові посередники.

Суб'єкти міжнародного інвестиційного ринку

- Великі підприємств, що виступають на міжнародному ринку в якості самостійних суб'єктів (ТНК);
- Кредитні інститути, що приймають вклади і задовольняють потреби в інвестиційних кредитах
- Міжнародні кредитні інститути (Світовий банк, ЄБРР)
- Інвестиційних фонди і компанії, що вкладають отримані кошти в цінні папери, диверсифікуючи вклади з метою зменшення ризику;
- Страхові компанії;
- Інвестиційні банки, які для зменшення ризику вводять програми торгівлі цінними паперами;
- Пенсійні фонди.

Завдання:

- З'ясувати поняття організаційно-правових форм міжнародного бізнесу;
- Закріпити знання понять «міжнародного інвестиційного ринку», «міжнародних ринків капіталів» «міжнародних ринків грошових ресурсів», «міжнародних ринків інвестиційних ресурсів»;
- Провести порівняння типології міжнародних компаній;

Література:

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» №93/96 ВР від 19.03.96 р. зі змінами й доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560-XII від 18.09.91 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Федоренко В.Г. Іноземне інвестування економіки України: [навч. посібник] / В.Г. Федоренко. – К.: МАУП, 2004. – 272 с.
3. Міжнародна інвестиційна діяльність (з основами технічного аналізу: навч. посібник / І.Л. Сазонець [та ін.]; Гуманітарний ун-т "Запорізький ін-т держ. та муніципального управління". – Запоріжжя: ГУ "ЗІДМУ", 2004. – 252 с.

- Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. Посібник / За ред. Д-ра екон. наук, проф. А.І.Кредісова. – 2-е вид., допов. – К.: ВІРА-Р, 2002.- 550с.
4. Україна і світове господарство: Взаємодія на межі тисячоліть / А.С.Філіпенко, В.С. Будкін, А.С. Гальчинський та ін. – К.: Либідь, 2002. – 470с.
  5. Піддубний І.О., Піддубна А.І. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. – Харків, „ІНЖЕК”, 2004.
  6. Рогач О. Транснаціональні корпорації в світовій економіці. – К.: Київський університет, 2005.

Контрольні запитання та завдання:

1. Особливості міжнародного інвестування на ринку фінансових активів.
2. Цілі міжнародного реального інвестування.
3. Основні форми міжнародного реального інвестування.
4. Основні зовнішньоекономічні стратегії держав.
5. Поняття та структура міжнародного інвестиційного ринку.
6. Суб'єкти міжнародного інвестиційного ринку.
7. Попит і пропозиція на прямі інвестиції на міжнародному ринку капіталів.
8. Попит і пропозиції на ринку міжнародних портфельних інвестицій.

Практичне заняття 1.4

Стратегія міжнародного інвестування господарюючих суб'єктів.

Стратегічні пріоритети міжнародної інвестиційної діяльності на мікро-, мезо- та макrorівнях. Стратегії міжнародної інвестиційної діяльності. Програми міжнародної інвестиційної діяльності. Класифікація інвестиційних ризиків та їх врахування при виборі та реалізації стратегії міжнародного інвестування. Сутність та завдання міжнародного інвестиційного менеджменту.

Мета заняття: закріпити та перевірити розуміння сутності стратегії, проаналізувати пріоритети міжнародної інвестиційної діяльності на мікро-, мезо- та макrorівнях, охарактеризувати програми міжнародної інвестиційної діяльності.

Теоретична частина: *Стратегія* – це сукупність дій (модель діяльності), які використовуються менеджерами для досягнення цілей фірми. Для більшості фірм головною ціллю (метою) є *максимізація цінностей* фірми (з обов'язковою умовою дотримання норм закону, етики та соціальної відповідальності). Для максимізації цінності фірми менеджери повинні використовувати стратегії, які підвищують прибутковість підприємства і швидкість зростання прибутку.

Міжнародна стратегія Фірми (компанії), що дотримуються міжнародної стратегії, прагнуть створити цінність, переносячи на іноземні ринки свої цінні навички та продукти, яких місцеві конкуренти не мають. Більшість міжнародних компаній (МК) при створенні цінності на нових зарубіжних ринках використовують товарні пропозиції, розроблені вдома. Фірми прагнуть централізувати функції розробки продукту на базовому підприємстві (наприклад, НДДКР). Проте вони, як правило, створюють виробничі й маркетингові функції в кожній країні, де роблять бізнес. Міжнародна стратегія має сенс тоді, коли фірма володіє цінними базовими знаннями, яких бракує місцевим конкурентам на зарубіжних ринках і, коли фірма стикається з незначною потребою реагувати на місцеві умови та зменшувати витрати (наприклад, “Microsoft”).

Мультиринкова стратегія Мультиринкові фірми добре адаптуються зі своєю товарною пропозицією та маркетинговою стратегією в різних національних умовах. Крім того, вони переважно переносять увесь цикл створення цінності – включаючи виробництво, маркетинг та науково-дослідну діяльність – на кожен важливий національний ринок, де фірма робить бізнес. Але для багатьох мультиринкових фірм

характерна високо витратна структура. Мультиринкова стратегія найбільш виправдовує себе за безперечної необхідності реагувати на місцеві особливості та незначної потреби у зменшенні витрат.

Глобальна стратегія – це зосередження на нарощуванні прибутковості задяки зменшенню витрат, яке дають ефекти кривої досвіду та економія на місцезнаходженні. Ці фірми дотримуються стратегії низьких витрат. Фірми користуються перевагою у зменшенні витрат та задля підтримки агресивного методу ціноутворення на світових ринках. Ця стратегія є неадекватною за умови безперечної необхідності реагувати на місцеві особливості, але є найдоцільнішою за умови загальної необхідності зменшення витрат та за мінімальні потреби адаптування до місцевого попиту.

Транснаціональна стратегія У сучасному середовищі конкуренція загострилася настільки, що задля виживання на глобальному ринку фірми змушені домагатися економії коштів на основі набутого досвіду, передавати базові знання в межах компанії, а водночас враховувати необхідність реагування на особливості місцевого попиту. Транснаціональна стратегія виправдана тоді, коли фірма відчує нагальну необхідність зменшення витрат і безперечну потребу реагувати на місцеві умови. Фірми намагаються одночасно зменшити витрати й домогтися диференціації продукції. На практиці такої стратегії дотримуватися нелегко. Потреби реагувати на місцеві умови та вимоги зменшення витрат означають для фірми взаємно протилежні дії.

Стратегічне планування – це процес визначення головних цілей міжнародної корпорації, ресурсів необхідних для їх досягнення, та політики, спрямованої на використання цих ресурсів. Стратегічне планування як центральний елемент стратегічного менеджменту охоплює етапи, що передують здійсненню стратегії та її оцінки.

Планування стратегії зовнішньоекономічної діяльності є підсистемою стратегічного управління і складовою процесу стратегічного планування, що відрізняється від планування стратегії тільки етапами реалізації і подальшої оцінки його обґрунтованості й ефективності. У зв'язку з цим правомірною є рівнозначність понять "планування стратегії" і "стратегічне планування".

Місія може бути визначена як концепція існування і розвитку організації. **Задача місії** - забезпечити фокус і напрямок діяльності. **Місія фірми** - це головне її призначення, її особлива роль, чітко виражена причина її існування, які формують основні напрями її діяльності.

Аналіз зовнішнього середовища, підкріплений оцінкою стану підприємства, його можливостей і перспектив розвитку служить вихідною базою для урахування сильних і слабких сторін організації при розробці стратегії її поведінки на внутрішньому і зовнішньому ринках. Стан підприємства є оцінкою ситуації, що склалася на період розробки стратегії розвитку, і *мета аналізу* - це виявлення проблем і можливостей використання внутрішніх ресурсів і резервів.

Завдання:

- З'ясувати значення основних понять стратегія;
- З'ясувати значення основних понять «Стратегія» і «Міжнародна стратегія»;
- Розглянути стратегічні напрямки розвитку в міжнародного бізнесу;
- Проаналізувати етапи розробки міжнародних стратегій;
- Охарактеризуйте глобально-економічні фактори міжнародної інвестиційної діяльності;
- Вивчити основні чинники міжнародної інвестиційної діяльності;

Література:

1. Дегтярева Ю. В. Методи управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств в умовах ризику / Ю. В. Дегтярёва. – Краматорск: ДГМА, 2010. – 123 с.

2. Кучер В. А. Оптимальное управление инвестиционными проектами на основе планирования жизненных циклов / В. А. Кучер. – Донецк: Вебер, 2009. – 300 с.
3. Международная инвестиционная деятельность : учеб. пособие / В. Е. Реутов, О. С. Горда. – Симферополь: Феникс, 2008. – 335 с.
4. Міжнародна інвестиційна діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. / [Л.В. Руденко та ін.]; За заг. ред. Л.В. Руденко. – К. : КНЕУ, 2008. – 167 с.
5. Міжнародна інвестиційна діяльність : підручник / Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий та ін. ; За ред. Д. Г. Лук'яненка. – К. : КНЕУ, 2003. – 387 с.
6. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій : підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / [Голов. ред. С. Головка] – К. : Либідь, 2005. – 714 с.
7. Сазонець І. Л. Інвестиційна діяльність корпорацій : навч. посіб. / І. Л. Сазонець, О. Д. Сучкова. – К. : МАУП, 2007. – 192 с. Руденко Л. В. Транснаціональні корпорації: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київський національний економічний університет. □ 2006.

Контрольні запитання та завдання:

1. Стратегічні пріоритети міжнародної інвестиційної діяльності на мікро-, мезо- та макрорівнях.
2. Стратегії міжнародної інвестиційної діяльності.
3. Програми міжнародної інвестиційної діяльності.
4. Класифікація інвестиційних ризиків та їх врахування при виборі та реалізації стратегії міжнародного інвестування.
5. Сутність та завдання міжнародного інвестиційного менеджменту.
6. Стратегічне планування і контроль у ТНК.

Практичне заняття 1.5

Методи та інструменти управління міжнародною інвестиційною діяльністю.

Методи та інструменти управління міжнародною інвестиційною діяльністю господарюючих суб'єктів. Рівні управління міжнародною інвестиційною діяльністю. Планування міжнародної інвестиційної діяльності підприємств. Організаційні моделі реалізації міжнародної інвестиційної діяльності. Мотивація міжнародного інвестування та формування сприятливого інвестиційного клімату. Види контролю результативності та ефективності міжнародної інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів.

Мета заняття: закріпити та перевірити знання основних понять теорії управління міжнародною інвестиційною діяльністю, ознайомитись з сучасними методами та інструментами управління міжнародною інвестиційною діяльністю господарюючих суб'єктів.

Теоретична частина: **Управління інвестиційною діяльністю підприємства** – це комплекс методів розробки й реалізації управлінських рішень, пов'язаних зі здійсненням інвестиційної діяльності підприємства.

Метою управління інвестиційною діяльністю підприємства є забезпечення ефективності інвестиційної діяльності підприємства в короткостроковому й довгостроковому періоді.

Завданнями управління інвестиційною діяльністю підприємства є:

- оптимізація інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей підприємства;
- максимізація інвестиційного прибутку підприємства;
- мінімізація інвестиційного ризику підприємства;
- оптимізація ліквідності інвестицій підприємства;

- забезпечення стійкого фінансового становища підприємства в процесі здійснення інвестиційної діяльності,
- пошук і реалізація напрямів удосконалювання інвестиційних процесів на підприємстві.

Управління інвестиційною діяльністю на підприємстві має ряд *особливостей*.

По–перше, ця система управління припускає тісний взаємозв'язок із загальною системою управління на підприємстві.

По–друге, управління інвестиційною діяльністю підприємства має комплексний і динамічний характер. Управлінські рішення в цій сфері повинні бути взаємозалежні між собою, попи не повинні суперечити одне іншому. Саме цей взаємозв'язок забезпечує комплексність та ефективність управління інвестиційною діяльністю підприємства. Високий динамізм внутрішніх інвестиційних процесів на підприємстві, а також зовнішніх умов здійснення інвестиційної діяльності потребує, щоб і управлінські рішення в цій сфері були динамічними, щоб можна було вчасно й чітко реагувати на зміну тим або іншим параметрам інвестиційної діяльності.

З урахуванням таких особливостей можна побудувати ефективну систему управління інвестиційною діяльністю на підприємстві.

Механізм управління інвестиційною діяльністю – це теоретичне обґрунтування розробки й реалізації управлінських рішень в інвестиційній сфері.

До структури механізму входять кілька елементів:

- зовнішній механізм;
- внутрішній механізм.

Зовнішній механізм управління інвестиційною діяльністю – це система інструментів, що регулюють умови здійснення інвестиційної діяльності. До нього належить:

- ринковий механізм управління інвестиційною діяльністю, що є саморегулюючою й самонастроювальною системою й формується в сфері інвестиційного ринку;

- державний механізм управління інвестиційною діяльністю.

Внутрішній механізм управління інвестиційною діяльністю – це система інструментів управління, які розробляються й використовуються безпосередньо на підприємстві. До них належать:

- методи управління інвестиційною діяльністю;
- нормативні документи підприємства.

Система управління інвестиційною діяльністю підприємства здійснює певні функції. До них належать:

- загальні функції;
- спеціальні функції.

Загальні функції управління інвестиційною діяльністю – це функції, які здійснюються системою управління поза залежністю від умов й особливостей інвестиційної діяльності підприємства.

До них відносяться:

- збір, переробка й систематизація інвестиційної інформації,
- планування інвестиційної діяльності – установлює планові завдання інвестиційної діяльності на довгостроковий і короткостроковий періоди;
- інвестиційний аналіз – призначений для своєчасної оцінки безупинного, що змінюється, процесу інвестиційної діяльності;
- інвестиційний контроль – зіставляє фактичні результати інвестиційної діяльності із запланованими показниками, виявляє причини відхилень фактичних показників від запланованих;

- регулювання інвестиційної діяльності підприємства – пропонуються організаційно–економічні заходи щодо ліквідації причин відхилення фактичних

показників інвестиційної діяльності від запланованих;

– стимулювання інвестиційної активності – пропонуються заходи щодо підвищення інвестиційної активності підприємства.

Завдання:

- З'ясувати значення основних понять про іноземні інвестиції;
- Проаналізувати сучасні методи та інструменти управління міжнародною інвестиційною діяльністю;
- Вивчити основні напрямки активізації іноземного інвестування в Україні
- Проаналізувати сутність і роль прямих іноземних інвестицій у світовій економіці;
- Організаційні моделі реалізації міжнародної інвестиційної діяльності
- Види контролю результативності та ефективності міжнародної інвестиційної діяльності

Література:

1. Дегтярева Ю. В. Методы управления инновационно-инвестиционной деятельностью предприятий в условиях риска / Ю. В. Дегтярёва. – Краматорск: ДГМА, 2010. – 123 с.
2. Кучер В. А. Оптимальное управление инвестиционными проектами на основе планирования жизненных циклов / В. А. Кучер. – Донецк: Вебер, 2009. – 300 с.
3. Международная инвестиционная деятельность : учеб. пособие / В. Е. Реутов, О. С. Горда. – Симферополь: Феникс, 2008. – 335 с.
4. Міжнародна інвестиційна діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. / [Л.В. Руденко та ін.]; За заг. ред. Л.В. Руденко. – К. : КНЕУ, 2008. – 167 с.
5. Міжнародна інвестиційна діяльність : підручник / Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий та ін. ; За ред. Д. Г. Лук'яненка. – К. : КНЕУ, 2003. – 387 с.
6. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій : підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / [Голов. ред. С. Головки] – К. : Либідь, 2005. – 714 с.
7. Сазонець І. Л. Інвестиційна діяльність корпорацій : навч. посіб. / І. Л. Сазонець, О. Д. Сучкова. – К. : МАУП, 2007. – 192 с. Шнирков О.І. Конкурентна політика Європейського Союзу К.: КНУ, 2003.

Контрольні запитання та завдання:

1. Методи та інструменти управління міжнародною інвестиційною діяльністю господарюючих суб'єктів.
2. Рівні управління міжнародною інвестиційною діяльністю.
3. Планування міжнародної інвестиційної діяльності підприємств.
4. Організаційні моделі реалізації міжнародної інвестиційної діяльності.
5. Мотивація міжнародного інвестування та формування сприятливого інвестиційного клімату.
6. Види контролю результативності та ефективності міжнародної інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів.
7. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) та їх роль у структурі закордонного інвестування.
8. Україна на ринку міжнародних інвестицій.
9. Загальні передумови розвитку міжнародної інвестиційної та виробничої діяльності.
10. Вивіз капіталу як фактор інтенсифікації міжнародної інвестиційної і виробничої діяльності.
11. Назвіть основні причини вивезення капіталу.
12. Охарактеризуйте форми та методи вивезення капіталу.
13. Поясніть значення вивезення капіталу для розвитку світового господарства.
14. Основні чинники міжнародної інвестиційної діяльності.

15. Охарактеризуйте глобально-економічні фактори міжнародної інвестиційної діяльності.

16. Охарактеризуйте загальноекономічні фактори міжнародної інвестиційної діяльності

Практичне заняття 1.6

Оцінювання ефективності міжнародних інвестицій.

Кількісні та якісні оцінки міжнародних інвестицій у реальний та фінансовий сектор економіки. Макроекономічні індикатори ефективності міжнародних інвестицій в економіку країни, регіону. Економічний, технологічний, екологічний та соціальний ефекти міжнародної інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів. Оцінка зростання ринкової вартості об'єктів міжнародної інвестиційної діяльності. Оцінка інвестиційних проектів. оцінка ефективності міжнародного інвестиційного портфеля.

Мета заняття: закріпити та перевірити знання про необхідність інтернаціоналізації малого та середнього бізнесу. розглянути проблему географічного положення компанії, ознайомитись з сучасними поглядами розвитку малого та середнього бізнесу в міжнародному бізнес середовищі.

Теоретична частина: Оцінка ефективності інвестицій є найбільш відповідальним і вирішальним етапом у процесі прийняття інвестиційних рішень. Від результатів цієї оцінки, її об'єктивності та обґрунтованості, залежить прийняття даного проекту до реалізації або його відхилення. Дана оцінка дозволяє передбачити строки повернення вкладеного капіталу, ефективність його використання, темпи розвитку підприємства тощо.

Світовий досвід нагромадив значну кількість методів та прийомів інвестиційного аналізу, за допомогою яких здійснюється інвестиційний аналіз проектів, тобто оцінюється і зіставляється інвестиційна привабливість (ефективність) напрямків інвестування окремих програм (проектів) або об'єктів.

Ефективність інвестицій знаходить своє вираження у взаємопов'язаній системі показників обчислення ефективності (оцінки привабливості) інвестування, що різнобічно характеризують ефективність використання інвестованого капіталу.

Розрізняють три види оцінки ефективності інвестицій: **фінансову** (комерційну), **бюджетну та економічну**.

Фінансова (комерційна) оцінка ефективності інвестицій враховує фінансові наслідки реалізації інвестиційного проекту для його безпосередніх учасників.

Бюджетна оцінка ефективності відображає фінансові наслідки здійснення проекту для державного, регіонального чи місцевого бюджету, тобто очікувані співвідношення видатків, податків та зборів.

Економічна оцінка характеризує ефективність інвестицій для народного господарства в цілому або для галузі, групи підприємств, регіону тощо. Така оцінка проводиться з позиції всього суспільства і виходить за межі прямих фінансових інтересів окремих учасників інвестиційного проекту.

У найбільш загальному випадку сукупність кількісних методів, що використовуються для оцінки ефективності інвестицій, можна поділити на дві групи: прості (статичні) та динамічні (методи дисконтування).

До статичних методів оцінки ефективності інвестицій відносять:

- - метод визначення строку окупності інвестицій (PP);
- - метод визначення бухгалтерської рентабельності інвестицій (ROI) або середньої норми прибутку на інвестиції (ARR).

Прості методи, як правило, використовуються для попередньої оцінки ефективності інвестицій. Вони оперують окремими значеннями вихідних даних і не враховують нерівномірність надходження грошових потоків

Для більш точного і детального аналізу ефективності інвестицій, а також для оцінювання ефективності великих інвестиційних проектів (реконструкції, технічного переозброєння, впровадження ліній, механізації і автоматизації виробництва тощо) необхідно використовувати методи, засновані на принципах дисконтування грошових потоків, тобто динамічні методи, які також називають методами дисконтування, бо вони базуються на теорії вартості грошей в часі. Відповідно до розробок ЮНІДО до методів, в яких використовується дисконтування, відносять:

- метод розрахунку чистого приведенного доходу (NPV);
- метод визначення індексу рентабельності інвестицій (PI);
- метод визначення внутрішньої норми рентабельності інвестицій (IRR);
- метод розрахунку дисконтованого періоду окупності інвестицій (PP).

Всі зазначені показники мають одну важливу особливість: витрати і доходи розділені в часі приводяться до одного (базового) моменту часу. Базовим моментом часу, як правило, приймається дата початку реалізації інвестиційного проекту.

Завдання:

- Проаналізувати кількісні та якісні методи оцінки міжнародних інвестицій
- Вивчити основні макроекономічні індикатори ефективності міжнародних інвестицій в економіку країни, регіону

Література:

1. Дегтярева Ю. В. Методы управления инновационно-инвестиционной деятельностью предприятий в условиях риска / Ю. В. Дегтярёва. – Краматорск: ДГМА, 2010. – 123 с.
2. Кучер В. А. Оптимальное управление инвестиционными проектами на основе планирования жизненных циклов / В. А. Кучер. – Донецк: Вебер, 2009. – 300 с.
3. Международная инвестиционная деятельность : учеб. пособие / В. Е. Реутов, О. С. Горда. – Симферополь: Феникс, 2008. – 335 с.
4. Міжнародна інвестиційна діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. / [Л.В. Руденко та ін.]; За заг. ред. Л.В. Руденко. – К. : КНЕУ, 2008. – 167 с.
5. Міжнародна інвестиційна діяльність : підручник / Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий та ін. ; За ред. Д. Г. Лук'яненка. – К. : КНЕУ, 2003. – 387 с.
6. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій : підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / [Голов. ред. С. Головка] – К. : Либідь, 2005. – 714 с.
7. Сазонець І. Л. Інвестиційна діяльність корпорацій : навч. посіб. / І. Л. Сазонець, О. Д. Сучкова. – К. : МАУП, 2007. – 192 с. Руденко Л. В. Транснаціональні корпорації: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Киевский национальный экономический университет. - 2006.

Контрольні запитання та завдання:

1. Кількісні та якісні оцінки міжнародних інвестицій у реальний та фінансовий сектор економіки.
2. Макроекономічні індикатори ефективності міжнародних інвестицій в економіку країни, регіону.
3. Економічний, технологічний, екологічний та соціальний ефекти міжнародної інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів.
4. Оцінка зростання ринкової вартості об'єктів міжнародної інвестиційної діяльності.
5. Оцінка інвестиційних проектів. оцінка ефективності міжнародного інвестиційного портфеля.

Практичне заняття 1.7 Міжнародна інвестиційна діяльність в Україні.

Стратегія і тактика формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні. Критерії оцінки інвестиційної привабливості національної економіки. Структура міжнародних інвестицій в економіку України. Можливості та ризики міжнародного кредитування. Режими міжнародного інвестування в Україні. Вільні економічні зони як фактор активізації міжнародної інвестиційної діяльності.

Мета заняття: закріпити та перевірити знання щодо сприятливого інвестиційного клімату в Україні. Дати визначення поняттям «Міжнародний бізнес» і «міжнародний менеджмент». Проаналізувати можливості та ризики міжнародного кредитування. Режими міжнародного інвестування в Україні.

Теоретична частина: Україна стає активним учасником міжнародної інвестиційної діяльності та міжнародного ринку інвестицій, оскільки потребує значних капіталовкладень. Згідно із Законом України "Про режим іноземного інвестування", під іноземними інвестиціями розуміють усі "цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту".

Іноземні інвестори мають право здійснювати інвестиції в таких формах:

- участь іноземних інвесторів у підприємствах України;
- створення підприємств, які повністю належать іноземним інвесторам;
- придбання діючих підприємств;
- придбання рухомого та нерухомого майна (земельні ділянки, будинки, обладнання, транспорт тощо).

Основними кредиторами України до останнього часу були міжнародні фінансові організації та уряди розвинутих країн. Так, МВФ працює з українським урядом за трьома програмами: програма трансформації економіки; програма короткострокового фінансування, спрямована на досягнення макроекономічної стабілізації; програма розширеного фінансування. Важливим джерелом необхідних ресурсів мають стати прямі іноземні інвестиції, обсяги яких ще недостатні

Несприятливі фактори для інвестицій в українську економіку: незбалансованість економіки; нерозвинута інфраструктура; відносно слабка банківська і фінансова система; недосить гнучка податкова система; низька культура праці; невідповідність організаційних управлінських форм світовим; економічна і політична нестабільність.

Головні *фактори, що стримують* приплив іноземних інвестицій в Україну, такі:

- недостатня ефективність законодавства в частині захисту прав приватних інвесторів;
- недосконалість механізму реалізації наявних нормативних актів;
- неточність податкового регулювання і його непередбачуваність;
- дефіцит ефективної інфраструктури для іноземного підприємництва.

За надійністю інвестування згідно з різними оцінками Україна займає 143 місце серед 170 країн світу. Тому, в першу чергу, постає питання про створення сприятливого інвестиційного клімату для вітчизняних та іноземних інвесторів.

Завдання:

- проаналізувати стратегію і тактику формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні.
- охарактеризувати критерії оцінки інвестиційної привабливості національної економіки.

Література:

1. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у 2016 році: стат. бюл. / Відповід. за вип. І.С. Петренко. – Київ: Державна служба статистики України, 2017.–140 с.

2. Терлецька В.О. Аналізування динаміки прямих іноземних інвестицій як фактор впливу на кон'юнктуру ринку в Українському Причорномор'ї / В.О. Терлецька // Причорноморські економічні студії. – 2016. – Вип. 6. – С. 46–51.

3. Дегтярева Ю. В. Методи управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств в умовах ризику / Ю. В. Дегтярева. – Краматорск: ДГМА, 2010. – 123 с.

4. Кучер В. А. Оптимальное управление инвестиционными проектами на основе планирования жизненных циклов / В. А. Кучер. – Донецк: Вебер, 2009. – 300 с.

5. Международная инвестиционная деятельность : учеб. пособие / В. Е. Реутов, О. С. Горда. – Симферополь: Феникс, 2008. – 335 с.

6. Міжнародна інвестиційна діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. / [Л.В. Руденко та ін.]; За заг. ред. Л.В. Руденко. – К. : КНЕУ, 2008. – 167 с.

7. Міжнародна інвестиційна діяльність : підручник / Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий та ін. ; За ред. Д. Г. Лук'яненка. – К. : КНЕУ, 2003. – 387 с.

Контрольні запитання та завдання:

1. Стратегія і тактика формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні.
2. Критерії оцінки інвестиційної привабливості національної економіки.
3. Структура міжнародних інвестицій в економіку України.
4. Можливості та ризики міжнародного кредитування.
5. Режими міжнародного інвестування в Україні.
6. Вільні економічні зони як фактор активізації міжнародної інвестиційної діяльності.
7. Національні стереотипи в діяльності міжнародного менеджера.
8. Суть брендингу.
9. Становлення глобального менеджменту.
10. Особливості міжнародного середовища в Україні.

Практичне заняття 1.8

Міжнародна інвестиційна діяльність підприємств авіаційного комплексу.

Прикладні аспекти залучення міжнародних інвестицій до структури аерокосмічного комплексу: досвід Європейського Союзу та США. Потенціал, можливості та загрози міжнародного інвестування в українській авіаційній комплекс. Міжнародні інвестиційні проекти у галузі цивільного авіабудування. Міжнародні інвестиції у розвиток авіатранспортних підприємств.

Мета заняття: закріпити та перевірити знання основних понять міжнародної інвестиційної діяльності, ознайомитись з сучасними поглядами на проблеми інвестування авіаційного комплексу.

Теоретична частина: Найпоширенішими формами інвестицій авіаційних підприємств є інвестиції в основний капітал та прямі іноземні інвестиції. Фінансування інвестицій в основний капітал також може здійснюватися за рахунок державного бюджету, за рахунок місцевого бюджету та інші. Але враховуючи те, що на сьогодні Україна сама потребує допомоги від міжнародних організацій розраховувати на інвестиції з боку держави немає можливості.

Тому для багатьох підприємств різних галузей в тому числі і авіапідприємств найбільшого поширення набуло залучення власних коштів, для забезпечення мети інвестиційної діяльності: створення, розширення, реконструкція, модернізація виробничих потужностей.

Одним із видів інвестиційної діяльності є залучення прямих іноземних інвестицій які можна представити, як залучення та кредитування ресурсів міжнародних інвестиційних інституцій, зарубіжних корпорацій і фірм, спільних підприємств, що здійснюються без фінансових посередників у виробничі фонди з метою одержання доходу

і участі в управлінні виробництвом та надання авіаційних послуг.

Для вирішення цього завдання кредитор завжди використовує систему показників, за якими з'ясовується інвестиційна привабливість авіаційних підприємств. Іншими словами, вкладання коштів потенційним інвестором в авіаційне підприємство залежить від рівня його привабливості для інвестора, тобто вартості авіаційного підприємства на ринку, за якою («ринковою вартістю») можна визначити його конкурентні переваги. Метою аналізу інвестиційної привабливості авіаційних підприємств – визначення положення справ в середині авіаційного підприємства та оцінки ризику можливого вкладення фінансових ресурсів.

Особливої уваги потребує процес управління інвестиційними ресурсами авіаційних підприємств, який складається з наступних етапів: визначення стратегічних цілей авіаційного підприємства та його інвестиційної діяльності; пошук та формування інвестиційних ресурсів; реалізація інвестиційної стратегії; оцінка ефективності інвестиційної діяльності. Управління інвестиційними ресурсами – це пошук та обґрунтування залучення економічних ресурсів авіаційного підприємства до інвестиційної діяльності з подальшим їхнім удосконаленням та акумулюванням [16].

Пошук формування інвестиційних ресурсів авіаційних підприємств складаються з наступних етапів: визначення розміру та видів необхідних ресурсів; пошук джерел формування ресурсів та визначення їх вартості; пошук методів фінансування; оптимізація структури ресурсів; формування можливостей ефективного використання ресурсів; нарощування інвестиційного потенціалу. Крім того, у процесі управління інвестиційними ресурсами потрібно мінімізувати вартість ресурсів, їхній склад та структуру, обґрунтувати необхідність резервування [15], а також необхідно максимізувати результативність інвестиційної діяльності, врахувавши можливості, ресурси та умови їхнього використання. Управління інвестиційними ресурсами – це сукупність процесів формування і нарощування інвестиційного потенціалу, реалізація якого забезпечує активізацію і ефективність інвестиційної діяльності авіаційних підприємств [16].

Управління інвестиційними ресурсами в умовах постійного зростання їхньої вартості та обмеженості потребує пошуку та розробки нових методичних підходів до управління. Система управління ресурсами авіаційних підприємств «є комплексом принципів, функцій, методів та механізмів управління, які разом забезпечують виконання головної місії управління – активізації інвестиційної діяльності [16]».

Розвиток авіаційних підприємств, удосконалення організації, надання послуг перевезення вантажів, пасажирів та підвищення ефективності безпосередньо пов'язані з інвестиційною діяльністю. Від уміння інвестувати залежить як розвиток, так і занепад (банкрутство) авіаційних підприємств, зокрема кількість та якість наданих послуг, розширення виробництва, можливість вирішення соціальних та екологічних проблем, сучасний рівень і потенційний динамізм фізичного, фінансового та людського капіталів. Проблема здійснення інвестиційної діяльності стала однією з найактуальніших у процесі реформування економіки. На сьогодні для вітчизняних підприємств авіаційної галузі пошук і мобілізація джерел інвестування та реалізація програми інвестування стали безумовно актуальними.

Ефективність інвестиційної діяльності залежить від наявності фінансових ресурсів, основних та виробничих потужностей авіаційних підприємств, кваліфікації та складу виконавців, науково-технічного рівня проектних рішень, від стану організації та планування інвестиційного процесу. Таким чином, розроблена система управління інвестиційними ресурсами для застосування на українських авіаційних підприємствах включає основні елементи впливу на ефективність використання ресурсів в інвестиційній діяльності та відображає взаємозв'язок з процесами розвитку інвестиційного потенціалу [17].

Запропонована система показників аналізу інвестиційної привабливості авіаційних підприємств є основою для залучення додаткових фінансових ресурсів, їх виконання

необхідне для створення умов залучення зовнішніх ресурсів, наприклад, за рахунок додаткової емісії акцій, враховуючи те, що більшість авіаційних підприємств є акціонерними товариствами. Емісія як інструмент залучення фінансових ресурсів може використовуватись авіаційним підприємством достатньо гнучко.

З одного боку, авіаційне підприємство може емітувати свої акції, тобто збільшувати акціонерний капітал, а, з іншого, – топменеджери можуть приймати рішення про емісію акцій компаній-учасників корпорації для залучення ресурсів у конкретний вид бізнесу авіаційного підприємства. Отже, інвестиційні процеси, пов'язані довгостроковими капіталовкладеннями, віддача яких очікується в майбутніх періодах (підприємницькі проекти, довгострокові активи авіаційних підприємств, будинки, споруди, технічне обладнання). Оцінюються із застосування різних методів і є важливим та складним процесом аналізу. Дослідження переконують, що валові капітальні інвестиції залучаються в основному в матеріальні активи. Нами обґрунтована послідовність управління інвестиційними ресурсами та управління інвестиційною діяльністю авіаційних підприємств.

Завдання:

- З'ясувати значення основних понять стратегічного планування;
- Закріпити знання понять «Місія фірми», «Ціль», «План»;
- Вивчити основні етапи здійснення стратегічного планування;

Література:

1. Дегтярева Ю. В. Методы управления инновационно-инвестиционной деятельностью предприятий в условиях риска / Ю. В. Дегтярёва. – Краматорск: ДГМА, 2010. – 123 с.
2. Кучер В. А. Оптимальное управление инвестиционными проектами на основе планирования жизненных циклов / В. А. Кучер. – Донецк: Вебер, 2009. – 300 с.
3. Международная инвестиционная деятельность : учеб. пособие / В. Е. Реутов, О. С. Горда. – Симферополь: Феникс, 2008. – 335 с.
4. Міжнародна інвестиційна діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. / [Л.В. Руденко та ін.]; За заг. ред. Л.В. Руденко. – К. : КНЕУ, 2008. – 167 с.
5. Міжнародна інвестиційна діяльність : підручник / Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський, О. М. Мозговий та ін. ; За ред. Д. Г. Лук'яненка. – К. : КНЕУ, 2003. – 387 с.

Контрольні запитання та завдання:

1. Прикладні аспекти залучення міжнародних інвестицій до структури аерокосмічного комплексу: досвід Європейського Союзу та США.
2. Потенціал, можливості та загрози міжнародного інвестування в український авіаційний комплекс.
3. Міжнародні інвестиційні проекти у галузі цивільного авіабудування.
4. Міжнародні інвестиції у розвиток авіатранспортних підприємств.